

Returadresse: Rødt Dronningens gate 22, 0154 Oslo

1. mai 2020:

Krisepakker for folk flest

Foto: Inne Pedersen.

– Vi må sikre industrien gjennom offentlige oppdrag

Foto: Eirik Sverdrup.

Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Tranmæls metode:

Hva kan vi lære av kampen mot fascismen på 1930-tallet?

LEDER:

“Det er et stort tankekors at de yrkene ingen savner er så mye høyere verdsatt enn de som holder hjula i gang.” SILJE KJOSBAKKEN, NESTLEDER I RØDT

Silje Kjosbakken
silje@roedt.no
2. nestleder i Rødt

Samfunnskritiske funksjoner

LEDER

Butikkmedarbeidere, renholdere og helsefagarbeidere er eksempler på yrkesgrupper som i lang tid har vært blant lønns-taperne i Norge. Det å sitte i kassa på Kiwi nedvurderes ofte til noe uambisiøst og stakkarslig, en siste utvei for folk som ikke gidder å studere. Ordet vaskedame har også fått en negativ klang, til tross for at renholdsarbeiderne gjorde en helt avgjørende jobb også før virusutbruddet. Kvinnedominerte yrker i helse- og omsorgssektoren har lenge hengt igjen i lønnsutviklingen. Nå ser vi hvor avhengige vi er av at disse at disse folka går på jobb og risikerer sin egen helse for at samfunnet skal gå rundt. Så hvorfor har det blitt slik at helt vanlige jobber blir sett ned på og verdsettes mindre enn andre?

Da regjeringa la fram sin oversikt over samfunnskritiske funksjoner fant vi både helsefagarbeidere, sykepleiere og butikkansatte på lista. Renholderne ble lagt til mot slutten av mars, etter hardt press fra Arbeidsmandsforbundet. Det vi ikke finner på lista er børsspekulanter, eiendomsmeglere og markedskonsulenter. Det er et stort tankekors at de yrkene ingen savner er så veldig mye høyere verdsatt enn de som holder hjula i gang.

Den amerikanske antropologen David Graeber hevder i et intervju med den danske avisa Information at vi har latt oss lure til å tro at at management spiller en avgjørende rolle i samfunnet, mens de som sitter i kassa på butikken, jobber på lager eller vedlikeholder kloakken er mer eller mindre unødvendige. De er liksom unnværlige folk man kan ignorere og underbetale. Han påpeker at det ofte er sånn at jo mere åpenbart til nytte for andre du er, desto mindre får du i lønn.

Årsakene til den kollektive nedvurderingen av disse yrkene er sammensatt. Men det er liten tvil om at denne dårlig fordekte klasseforakten har vært lønnsom for blant annet dagligvarebaronene, de private sykehjemsbedriftene og hotelleierne. Det er arbeidsfolks slit for lav lønn som har skapt formuene til Stein Erik Hagen, Adolfsen-brødrene og Petter Stordalen.

Heldigvis later det til at korona-krisa har åpnet øynene våre for disse hverdagsheltene. Sosiale medier bugner av hyllester til barnehageassistenter og butikkansatte, bussjåfører og sykepleiere. Det er bra! Men ros og lovord betaler ikke boliglånet. Kanskje er det på tide at vi spør oss om det er rettferdig at en eiendomsmegler skal tjene tre ganger mer enn en helsefagarbeider i forkant av kommende lønnsoppgjør?

Rødt Nytt

Redaktør:
Brage Aronsen
brage@roedt.no

E-post:
roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50
Konto: 7874 05 56478

ISSN: 1504-7660 (avis)
1504-7679 (pdf)
Trykkeri: Nr1Trykk

Utgiver: Rødt
Dronningens gate 22
0154 Oslo

Krisepolitikk: Rødt jobber for rettferdige krisepakker for folk flest. Foto: Stortinget/CC.

KORONA-KRISA

Brage Aronsen brage@roedt.no

– Det viktigste vi kan slåss for nå er at regninga for denne store nasjonale krisa ikke veltes over på arbeidsfolk, slik regjeringa prøver på.

– Vår generasjon har aldri opplevde ei krise som dette. Det er en helt ny situasjon for oss. Valgene vi gjør vil få store, varige konsekvenser for samfunnet vårt.

Det sier Rødt-leder Bjørnar Moxnes. Siden korona-krisas utbrudd har han og resten av Rødts stortingssekretariat jobbet dag og natt for å sikre en rettferdig og sosial krisepolitikk. Her forteller han om noen av de viktigste slagene så langt.

Krisepakker til folk flest, ikke bankene

Den omfattende nedstengingen av bedrifter som ikke regnes som kritiske samfunnsfunksjoner har skapt store problemer for norsk økonomi. Rekordhøy arbeidsløshet, permitteringer og et kommende ras av konkurser blir forsøkt avhjulpet gjennom en serie krisepakker. Moxnes mener kampen om krisemilliardene er et retningsvalg som vil få betydning mange år framover.

– Veldig mange har det vanskelig nå, og kommer til å ha det vanskelig i lang tid framover. Derfor har vi vært opptatt av å sikre rettferdige krisepakker for folk flest. I første rekke har det handlet om helt basale ting som å sikre en inntekt å leve av for blant annet lavtlønte, lærlinger, studenter og de som går på arbeidsavklaringspenger.

– I den første krisepakka fikk vi noen viktige gjennomslag. Blant annet at lærlinger som mister jobben ikke ble glemt, at de sikres inntekt på samme måte som ordinære arbeidstakere som blir permittert eller arbeidsledige.

– Det var også en seier at det ble enighet om å øke dagpengene for både de som permitteres

og de som blir arbeidsledige. Til vanlig har alle rett på 62,5 % av lønna i dagpenger, opp til ei maksgrænse på 600 000 kroner. Men det er stor forskjell på å få barbert inntekta si såpass mye om du i utgangspunktet tjener 600 000 kroner eller 362 000 kroner som er gjennomsnittslønna for hotell og restaurant. Derfor er det lagt på et lavtlønnstillegg sånn at lønna opp til 300 000 kroner dekkes 80 % for alle, det er et progressivt system der de som tjener minst får størst andel av lønna dekket i dagpenger.

Var nødvendig å trække på bremsen

En alvorlig krise krever styringsdyktighet, og det kan være nødvendig å handle raskt. Derfor ba regjeringa mot slutten av mars Stortinget om utvidede fullmakter. Men det første forslaget regjeringa presenterte gikk altfor langt til at Rødt kunne stemme for det, forklarer Moxnes.

– Vi kunne ikke være med på å oppheve maktfordelingsprinsippet det norske demokratiet hviler på. Regjeringas opprinnelige forslag til fullmaktslov hadde klare autoritære trekk og ville gjort Erna Solberg til norgeshistoriens mest enevelde statsleder i fredstid siden 1814. Det var nødvendig at noen trakk på bremsen.

Det var flere enn Rødt som reagerte på forslaget til fullmaktslov, både på Stortinget og utenfor. Den loven som til slutt ble vedtatt var endret på en rekke vesentlige punkter fra regjeringas opprinnelige blankofullmakt.

– For det første fikk den en varighet på én måned, og ikke et halvt år. For det andre er den begrensa til tilfeller der Stortinget ikke kan gjøre en tilstrekkelig jobb eller der nødvendige grep haster så mye at det ikke er mulig med vanlig saksbehandling. Og for det tredje sikret vi Stortinget mulighet til å sette ned foten og stoppe lovforslag med en tredjedels flertall. Det gjorde at vi nølte oss fram til et ja i første omgang.

Et enstemmig storting la dessuten til følgende merknad under behandlingen av koronaloven: «I

en

begrunnelsen som gis for vedtak gjort i medhold av denne lov, skal det utdypes hvorfor det ikke var anledning til å gjøre dette vedtaket gjennom en ordinær behandling i Stortinget. Tidspress og konsekvenser av dette presset vil være viktig å få frem i en slik begrunnelse. Slike begrunnelser må i tillegg være så fyllestgjørende at de står seg i ettertid.»

– I flere av forskriftene har en slik begrunnelse manglet. De har vært alt for generelle, og ikke vært retta inn mot konkrete behov. Det er problematisk. Vi går mot forskrifter som kan innskrenke demokratiet, svekke rettssikkerheten og rettigheter for de svakeste. Derfor går vi også mot en forlengelse av koronaloven.

– Stortinget kan ikke abdisere i en krisetid. Nettopp fordi vi er i en krise, skal vi holde fast ved våre demokratiske prinsipper, sier Moxnes.

Fritt fram for privat berikelse

Rødt har også kjempet for klare krav og betingelser i krisepakken som kunne hindret at pengene forsvinner ut i utbytte og privat berikelse. Regjeringa har fått gjennomslag for omfattende pakker for å redde banker og bedrifter. Samtidig har alle forslag om å stille tydelige krav blitt stemt ned.

– Dette inkluderer krav til velstående aksjonærer om ikke å ta utbytte, til bankene om å sette ned rentene, og til utleierye om å redusere husleia for de som trenger det.

– Mange bedrifter, som frisørsalonger og hoteller, inngår i konsern og andre former for avanserte selskapsstrukturer. Det gjør at utgiftene kan ligge ett sted, mens profitten ofte har finner veien ut helt andre steder. Tidligere har dette gjort at det ikke har vært mulig å få skikkelige lokale lønnsoppgjør for de ansatte, selv om eierne har fått rikelig fortjeneste. Derfor må det stilles krav om at krisetilskudd skal komme det enkelte hotell eller frisørsalongene som sliter til gode, ikke kunne skjermes hos eierne og hentes ut som framtidig

Rødt-leder: Bjørnar Moxnes. Foto: Ihne Pedersen.

Krisepakker for folk flest:

Rødt kjemper for krisepakker som sikrer arbeidsplasser og de som rammes av krise, ikke utbyttefest for velstående aksjonærer, bedriftseiere og banker.

Se løpende oversikt over våre forslag på rødt.no/krisepakker

profitt.

Rødt endte med å stemme mot deler av den tredje krisepakka, den såkalte kompensasjonsordninga, nettopp fordi regjeringens partiene ikke ville være med på å stille krav til mottakerne.

– Vi gikk mot regjeringas forslag på punktene om vilkår, og fremmet våre egne lovforslag med betingelser om utbyttestans, norske lønns- og arbeidsvilkår og at gårdeiere må redusere husleia for å motta betaling fra bedrifter som får denne statsstøtten.

– At vi ikke fikk flertall for dette betyr fritt fram for privat berikelse. Stortingsflertallet har åpnet honningkrukka for kriminelle og useriøse selskaper, og gitt en gavepakke til eiendomsbaronene. Det legger opp til at hjelpen privatiseres, mens regninga for krise sosialiseres. Det er blodig urettferdig.

– Vi må trekke lærdom fra tidligere kriser når så store summer av fellesskapets verdier skal fordeles. Vi husker jo hvordan bankene endte opp som de store vinnerne etter redningspakken under finanskrisa i 2008. Nå er det en stor risiko for at noe slikt kan skje igjen, sier Moxnes.

RØDT Norge RUNDT

ROGALAND:

Slutt for kommersielle sykehjem

Selskapet Attendo har bedt om å få kaste inn håndkleet ved Boganes sykehjem. Nå overtar Stavanger kommune driften. Det melder Stavanger Aftenblad.

– Dette er en gledens dag. I Rødt er vi veldig glade for at det nå er slutt på kommersiell drift av sykehjem i Stavanger. Offentlige midler skal ikke havne i lommene på velferdsprofittører, sier Mímir Kristjánsson.

MØRE OG ROMSDAL:

Nei til mer makt til formannskapet

Kommunedirektøren i Ålesund ville overføre mer myndighet til formannskapet så lenge koronakrisa pågår. Forslaget fikk lite gehør i kommunestyret, og ble ikke vedtatt.

– Jeg ser ikke behovet for å overføre makta til formannskapet så lenge vi kan bruke hasteparagrafen hvis det blir nødvendig. Vi kan ikke gi vekk stemmeretten vår på denne måten, sier kommunestyretrepresentant Malena Strømmen Malakzadeh til Sunnmørsposten.

TRØNDELAG:

Vil avblåse vindutbygging

Utbyggeren har tidligere fått klarsignal til å bygge rundt 30 vindturbiner på Innvordfjellet nord i Trøndelag. Nå prøver lokalpolitikere å stanse prosjektet.

– Man kan snart ikke stå på en fjelltopp mellom Smøla i Sør og Vikna i nord uten å se en vindturbin. Området i Flatanger og Namsos er et unntak, og denne lommen av inngrepsfri natur bør få stå urørt, sier fylkestingspolitiker Hallgeir Opdal til Trønder-Avisa.

NORDLAND:

Hold barnetrygda unna sosialhjelpa

Familier med lav inntekt bør ikke «straffes» med trekk i sosialhjelpa når de i tillegg har barnetrygd. Det mener Rødt og Sp i et felles forslag i Alstadhaug kommune.

– Mottak av barnetrygd er et felles gode som alle får. Argumentasjonen vi blir møtt med er at pengene brukes på barna likevel, gjennom adgang til forskjellige fritidstilbud. Vi mener det må være andre typer sosiale utjevningstiltak, slik at barnetrygden ikke legges inn i dette, sier varaordfører Hanne Benedikte Wiig til Helgelands Blad.

Etter viruset venter
den økonomiske krisa:

– Nå ser vi verdien av sterke fellesskapsløsninger

Rødt-nestleder: Marie Sneve Martinussen. Foto: André Løyning.

KORONA-KRISA

Brage Aronsen brage@roedt.no

– Jeg kan lite om hvor lenge virusutbruddet vil vare, men den økonomiske krisa er jeg sikker på vil vare lenge. Valgene vi tar nå vil få dype og langvarige konsekvenser, sier samfunnsøkonom og nestleder i Rødt, Marie Sneve Martinussen.

– Viruset treffer en verden som egentlig har venta på en økonomisk krisa i ti år. Siden finanskrisa i 2008 har det bygd seg opp en stadig større ubalanse i den globale økonomien. Stater over hele verden har kuttet i offentlige budsjetter, og samtidig pøst på med stimuli til finanssektoren gjennom såkalte kvantitative lettelsers. Det betyr at sentralbanken trykker penger som man sprøyter inn i finansmarkedet.

– Kombinasjonen av dette, og at vi har hatt historisk lav rente siden finanskrisa, har gjort at aksjemarkedene er blåst opp som bobler, helt avkobla fra situasjonen i realøkonomien. Gjeldsnivået i verden har blitt enormt, både for stater, bedrifter og privatpersoner. Til sammen har dette utgjort en latent krisa som bare har venta på en utløsende faktor. Det har vi nå fått med virusutbruddet, sier Sneve.

Trenger tydelig utbytteforbud

Den prekære økonomiske situasjonen gjør at håndteringa av krisa er spesielt viktig for å hindre økte forskjellene, og hindre at penger strømmer fra fellesskapet til private aksjonærer, banker og eiendomsbaroner.

– Staten har lagt 100 milliarder kroner på bordet i krisepakke til bedriftene. Vi ønska et tydelig forbud mot å ta ut utbytte for bedriftene som mottar krisestøtte men det gikk ikke stortingsflertallet med på. Nå har vi ingen forsikring om at støtten vi gir til mektige kapitalinteresser ikke ender i bonus og utbytter.

– De andre partiene sier de tror det er liten sjans for at det vil skje, men tro kan man gjøre i kjerka. De som er rike, er det fordi de er villige til å gripe muligheten til å tjene penger når den byr

seg. Det er klart det er en stor risiko for at noen vil prøve å utnytte krisepakkene for egen vinning, sier Sneve.

Industriarbeidsplasser kan gå tapt for godt

Hun peker på at selv om smittevernstiltakene tar slutt, vil ikke verden bli som før. Og med en verdensøkonomi i krisa er det spesielt viktig å ha en plan for hva vi skal leve av i framtida.

– Vi kommer til å slite med økonomisk krisa lenge. Derfor er de valgene vi tar nå ekstra viktig. Krisetiltakene må ikke flytte mer makt og rikdom til finanssektoren, men fordeles blant folk flest.

– Et viktig tiltak er å sikre industriell sjøberging. Norge produserer vi ikke alt vi trenger selv, vi er avhengige av å handle med utlandet, og å ha noe selge. Det er industrien som gir mest verdiskaping tilbake til fellesskapet. Det er industrien som gjennom kompetanseutvikling og ny teknologi kan produsere mer, bedre og mer effektivt. Men industrien er sårbar.

– Etter krisa kommer folk til å begynne å gå til frisøren, på kafé og på treningssenter igjen. De arbeidsplassene vil automatisk gjenoppstå. Det samme gjelder ikke for de som produserer bildeler på Raufoss eller de som bygger skip på norsk verft. Det er jobber som like gjerne kan utføres i Tyskland eller Sør-Korea.

– Hvis denne industrien ikke holder seg flytende gjennom krisa, er det ingen selvfølge at den kommer tilbake. Den kan flagges ut for godt, og da mister vi industrikompetanse vi har brukt hundre år på å bygge opp, og som vil være nødvendig for å gjennomføre det grønne skiftet.

Sneve nevner eksport av flytende havvind, lavutslippsferger og verdens reneste aluminium som eksempler på norske industrieksportartikler som kan gå tapt uten riktig krisepakke til norsk industri.

– Så lenge det finnes nyttige oppdrag å gjøre, ledig arbeidskapasitet, tomme verft og fabrikkhaller, bør staten kunne bruke de milliardene som trengs for å sette det hele i sving. Vi foreslår en lang rekke helt konkrete oppdrag som staten bør gi industrien nå, for eksempel vedlikehold av alle skip i offentlig eie, bygging av flere lavutslippsferger, og framskynding av alle

planlagte oppgraderinger av havner, fyrlykter og jernbanenettet.

– Vi må sikre at eksisterende industriarbeidsplasser hjelpes over kneika, bygge opp ny industri, og gi bedriftene som permitterer lov til å fortsette med kompetanseheving og omstilling

Fellesskap fungerer i krisa

Kampen om krisemilliardene har rast siden midten av mars. Men Sneve advarer om at den politiske dragkampen er langt fra over når siste krisekrone er fordelt.

– Vi skal være veldig på vakt for forslag om å kutte i skattene for å avlaste folks økonomi, slik regjeringa vil. De har foreslått å kutte i formuesskatten og selskapskatten. Det vil bare gi mindre midler i fellesskassa og større bankkontoer for noen få. Denne politikken har de mørkeblå holdt på med i mange år uten å kunne bevise at det fungerer. Det viktigste nå er tiltak som sikrer inntekta til folk. Det er dette som gjør at folk har råd til å bo, handle i butikken eller gå på konsert.

– Det er også viktig å hegne om fellesskapsløsningene. Grunnen til at vi har klart oss relativt bra gjennom korona-utbruddet, er at vi har en godt utbygd velferdsstat med universelle velferdsordninger, et sterkt sikkerhetsnett og et desentralisert helsevesen.

– I årene framover må vi styrke disse sidene ved norske samfunnet og bygge dette fellesskapet enda sterkere. Det innebærer blant annet å finansiere flere ting i fellesskap, som for eksempel tannhelse, barnehage, og et statlig legemiddelselskap.

– Vi ser at folk blir betrygget når Tine eller Gilde går og ut og sier at det er mat nok til alle. Dette er en trygghet vi ikke kan ta for gitt. Virusutbruddet har vist oss at vi bør produsere mer mat, videreføre mer mat, og at vi trenger en hjemlig industri som kan kaste seg rundt og produsere mer av det vi trenger i en krisesituasjon, for eksempel smittevernstyr.

– Skal vi trekke én lærdom av krisa vi er inne i, så er det at vi må se på beredskap i et bredere perspektiv. Det handler om mye mer enn forsvar. Det handler like mye om helsevesen, mat, medisin, arbeidsplasser. Det er i krisetid at vi virkelig ser verdien av fellesskapsløsninger.

Krever egne garderobes

Mannstungt: Kvinner i byggebransjen krever separate garderobes. Foto: Ruben Fagereng.

ARBEIDSLIV

Åsne Hagen asne.hagen@gmail.com

– Vi trenger å vite at vi er velkommen, og at dette gjenspeiles på arbeidsplassen med ordnede forhold, sier Line Vik.

– Da jeg var ferdig sertifisert sveiser fra BMV Laksevåg, første damekull for over 20 år siden, var det ikke problem å få seg arbeid. Det var ingenting som var tilrettelagt da jeg kom ut i jobb. Så vi var en av «gutta». Det var delt garderobe og toaletter. – Jeg måtte bli vant til at det var ingen rom for å få være «privat» på arbeidsplassen. Noe som alle har behov for, over tid.

Vik er overrasket over at mange kvinner i bygg og anlegg fortsatt må etterlyse egne garderobes.

– Det forundrer meg at det ikke er mer tilrettelagt i dag, så mange år etter. Jeg gikk inn i et yrke som manglet noen få forandringer for å bli veldig bra for kvinner, og fikk et fantastisk innblikk. Strukturen for hvordan menn jobber og er kollegialt var genuint positivt. Det å ikke ha egen garderobe, var det eneste jeg savnet med arbeidsplassen.

Tilrettelegging som signal

– Jeg skulle bare ha på meg en kjeledress utenpå klærne. Hjelm og annet utstyr hadde jeg i garderobeskap, sier Vik.

Hun var innstilt på å tilpasse seg, siden alt var nytt.

– Det er fint å vite at man blir satt pris på, og da burde dette ha vært en midlertidig løsning som skulle bli korrigert innen kort tid.

To tiår senere mener hun det er på høy tid å få på plass nødvendig tilrettelegging.

– Om ikke den rette holdningen til kvinner er der, så vil ikke kvinner søke til yrker som er utradisjonelle. Er det et reelt ønske om å få kvinner inn på arbeidsplassen som i alle år har blitt kalt mannsdominert, viser arbeidsgiver dette best med å ha tilrettelagt arbeidsplass for begge kjønn.

Oslo kommune innførte nylig separate, låsbare garderobes for kvinner og menn som krav i alle sine kontrakter med entreprenører. Kravet gjelder uavhengig av om begge kjønn er til stede på byggeplassen i hele eller deler av byggeperioden.

– Tilrettelegging handler om å gjøre det attraktivt, gjøre det mulig, vise kvinner at de er velkomne på byggeplassen og at det er plass. Dette tror jeg vil gjøre bedrifter mer åpne for å ta inn kvinner i byggebransjen, sier Kristine Wendt.

Som elektriker og engasjert fagforeningskvinne

Elektriker: Kristine Wendt. Foto: Privat.

mener hun det er viktig å ha fasiliteter på plass fra starten.

– Hvis byggherrene tar dette ansvaret, slipper enkeltbedrifter kjempe for sin ene kvinne hver gang hun skal ut på en byggeplass. Dette har min bedrift måttet gjøre fra tid til annen. Jeg husker en situasjon for flere år siden hvor en kvinnelig kollega ville jobbe på et jernbaneprosjekt vi hadde, men fordi de ikke hadde tilrettelagt for kvinner kunne hun ikke bli sendt dit. Dette frustrerte henne og jeg syntes også det var rart at det skulle bli en problemstilling som ville diskriminere et kjønn, sier Wendt.

Hun tror separate garderobes er bra for rekruttering til bygg og anlegg.

– Fordi vi skifter helt fra privat tøy til arbeidstøy så er dette en måte å trygge kvinner, som dessverre er mer utsatt for seksuell trakassering på mannsdominerte arbeidsplasser. Det skal være plass til de som ønsker å jobbe i byggebransjen uansett kjønn, og dette vil gi kvinner en mer selvskreven plass.

Arbeidsvilkår og forbilder

Wendt påpeker at elektrikeryrket og elektrobransjen gjør det bedre enn andre byggfag når det kommer til andel kvinner.

– Fagbrevet og utdanning står sterkt og lønna er god. EL og IT Forbundet og Nelfo har hatt på agendaen lenge å gjøre yrkene mer åpne. Vi har diskutert trakassering, graviditet, tilrettelegging som foreldre, brakker, machokultur og mer.

I tillegg til de praktiske og materielle tingene, mener elektrikeren det er viktig med rollemodeller som viser mangfold. Media og film presenterer gjerne byggebransjen stereotypisk, med de typiske kjønnene som representanter for yrkene.

– Der er barnefilmer blitt bedre, ved å ha en kvinne og en mann i samme jobb eller rolle, sier Wendt.

Bekymra: Lars Mamen i Fair Play Bygg. Foto: Håvard Sæbo/LO Media.

Åtvarar mot auka arbeidslivskriminalitet

ARBEIDSLIV

Brage Aronsen brage@roedt.no

– Koronasmitten har ført til langt mindre tilsyn frå styresmaktene ute på arbeidsplassane. Dette har sjølv sagt dei kriminelle miljøa forstått, seier Lars Mamen i Fair Play Bygg Oslo og omegn.

Fair Play Bygg er eit samarbeid mellom fagrørsla og seriøse arbeidsgivarar innan bygg og elektro i Oslo-regionen. Sjølv om det tradisjonelt har vore interessekonfliktar mellom desse, har dei sams interesse av å hindre at kriminelle vinn innpass i byggebransjen.

– Min jobb er å samle inn informasjon frå arbeidsfolk, kundar og bedrifter om sosial dumping, svart arbeid, svindel og andre kriminelle eller kritikkverdige forhold i bransjen. Denne informasjonen sender eg vidare til Politiet, Arbeidstilsynet, Skatteetaten eller andre offentlege etatar, seier Mamen.

– Men i tillegg arbeider eg med å opplyse utanlandske arbeidstakarar om rettar, minsteløn, fordelane ved fagforeningsmedlemskap og norsk regelverk. Arbeidsfolk som er kjent med sine rettar er mindre utsette for å bli grovt utnytta av kriminelle.

No åtvarar Fair Play Bygg i eit brev til partia på Stortinget om at dei kriminelle aktørane i byggebransjen vil utnytte den uoversiktlege situasjonen under korona-krisa.

– Det er som det gamle ordtaket at «når katten er borte, dansar musa på bordet». Useriøse eller kriminelle bedrifter bryr seg sjeldan med å permitterte folk dersom dei ikkje sjølv har noko å tene på det – og blakke folk utan inntekt er enklare å presse eller narre til svart arbeid og annan arbeidslivskriminalitet.

– I brevet til partigruppene peikar vi på at korona-krisa fører til auka aktivitet i dei kriminelle miljøa og at desse vil søkje å utnytte offentlege tiltak som skal avhjelpe krisa i næringslivet. Vi ber om at Stortinget er merksame på dette og vedtar regelendringar som gjer det lettare å avsløre slik misbruk.

– Dei kriminelle miljøa vil søkje å utnytte alle ordningar der det offentlege overtek heile eller delar av løna. Når det er kostnadsfritt for føretaka å permittere, vil også denne ordninga bli utnytta. For å motverke misbruk må ein ha kontroll og straff. Det er viktig å hugse på at det ikkje er arbeidsfolka som får dobbelt – både løn og dagpengar – men det er kriminelle føretak som unngår lønsutgifter og dermed skaffar seg superprofit.

– Det er mykje røte i arbeidslivet. Alt mogleg frå underbetaling til «moderne slaveri». Det er viktig å vera klår over at det sjeldan eller aldri er slik at arbeidsfolka tener på arbeidslivskriminalitet. Det er alltid bakmenn som svindlar samfunnet ved å unndra skatt og avgift eller utnytte kundar og arbeidsfolk.

1. mai før og nå

ARBEIDERHISTORIE

Brage Aronsen brage@roedt.no

Mange kommer til å savne å gå i tog 1. mai. Derfor har vi laget et nostalgisk tilbakeblikk på små og store milepæler i kamp- og festdagens historie.

1919: Åttetimersdagen lovfestes

Fram til 1919 var åttetimersdagen det viktigste, en del steder også det eneste, kravet under 1. mai-markeringene. Flere steder «tok» arbeiderne åttetimersdagen, og en forkortelse av arbeidstiden til åtte timer kom med i mange av tariffavtalene som ble inngått i 1918. I juni 1919 kom den lovfestede åttetimersdagen i form av et stortingsvedtak om at arbeidstiden skulle begrenses til 48 timer per uke og 8,5 timer per dag.

2020: 1. mai markeres digitalt for første gang

På grunn av korona-krisa velger de fleste å markere 1. mai digitalt. Det blir sikkert uvant, men kanskje blir det ny rekord?

1. mai i 1962: 1. maitog nedenfor Bastionen i 1962.
Foto: Espen Sandmo / Bjørn Lie / CC.

1886: Haymarketopptøyene

Allerede i 1884 hadde den amerikanske organisasjonen satt seg som mål å gjøre 1. mai til en offentlig høytid. Dette målet var nådd varslet den agbev. Chicago endte en streikemarkering i 1886. Noen hadde kastet en bombe mot politiet, og et ukjent antall arbeidere ble drept og mange flere såret. Åtte år senere fikk hendelsen, syv fikk dødsstraff. Dommene ble opphevet i 1893.

1905: De første barnetogene

Tidligere var det vanlig med egne barneforeninger tilknyttet arbeiderbevegelsen. Barna skulle også få sette sitt preg på 1. mai-feiringene. De første barnearrangementene 1. mai ble gjennomført i Bergen og Ålesund i 1905. I hovedstaden ble det arrangert barnetog 1. mai 1910. I 1913 var det lokalt barnetog på Sagene, og i 1915 var det lokale barnetog i flere bydeler. I 1916 gikk det første felles barnetog fra Ankertorvet til Tullinløkka. Barnetogene var en slags motvekt til 17. mai-togene, og barna marsjerte gjerne med røde flagg under skolens fane, dersom det lokale skolestyret tillot det.

1904: Internasjonal Norge

Fram til 1904 var det vanlig med marsj som ble sunget under 1. mai-markeringene, og Internasjonalen til Norge var en oversettelse. Den skulle til å overta rollen som den viktigste kampsang, men marsj aldri ble glemt.

1947: 1. mai blir helligdag

Allerede i 1945 innførte Quislings regjering 1. mai som helligdag, men denne loven ble opphevet etter frigjøringen i 1945. I 1947 ble 1. mai regnet som offentlig høytid, og i 1948 ble den regulert som bevegelig helligdag i egen lov. Mange høyresidas mange forsøk på å gjøre om dagen til en vanlig arbeidsdag.

2013: Rødt-lederen på talerstolen

Rødts partileder får talerstolen på Youngstorget for første gang. Moxnes talte også i 2011, men var da kandidat ved valget og ikke partileder. I talen fokuserte Moxnes blant annet på økende forskjeller: «Jeg har aldri skjønnet hvorfor den jobben en børsspekulant gjør, skal verdsettes mer enn den jobben en hjelpepleier gjør.» Toget samlet 7 600.

1995: Carl I. Hagen provoserer

Mange ble kraftig provosert da Carl I. Hagen brukte 1. mai til egen valgkamp. Hagen må ha prøvd å provosere talsmenn når han talte på Grünerløkka.

2019: Rekordoppslutning

Ifølge tellekorpsansvarlig Arne H. Rolijordet er det deltakerrekord i 1. mai-toget i Oslo med hele 10 600 deltakere. Så store arrangementer har det ikke vært i Oslo siden 1970-tallet.

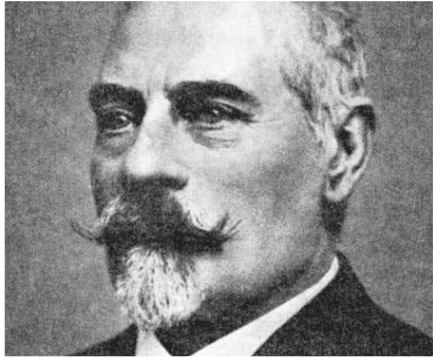

2001: Bløtkakebrigade

Ukjente gjerningsmenn i Bløtkakebrigade ble arrestert etter at Torbjørn Jagland etter ha sagt det kjent at bare et knapp hundre som taler. «Oi, dette hadde vært i øyet,» sa en smilende J.

anske lands-
at åttetimersdagen skulle
en nærmet seg uten at
egelsen generalstreik. I
ng 4. mai i kaos etter at
t politiet. Syv politimenn
rept i opptøyene som
anarkister ble senere dømt
og én fikk 15 års fengsel.

1889: 1. mai innstiftes som internasjonal kampdag

Delegatene på den internasjonale arbeiderkongres-
sen i Paris oppfordret «alle sosialdemokratiske parti-
organisasjoner og fagforeninger i alle land om å
demonstrere energisk 1. mai for lovfestet åttetimers
arbeidsdag, for arbeiderklassens krav og for universell
fred». Datoen ble valgt til minne om Haymarket-opptøyene.
Fra Norge deltok blant andre Arbeiderparti-politiker Carl
Jeppesen, som sørget for at datoen ble valgt her hjemme
også.

Kilder: Arbeiderbevegelsens arkiv og
bibliotek, Wikipedia, Mайдagen (Tiden,
1990). Takk til Arne Roljjordet for tall og
fakta.

analen kommer til

t Sosialistenes
et og spilt ved 1.
men dette året kom
orge i Olav Kringens
kulle etter hvert komme
m arbeiderbevegelsens
selv om *Sosialistenes*
t.

1894: Venstre forsøker å kuppe 1. mai

I 1894 ville Venstre arrangere demonstrasjonstog
for normalarbeidsdagen på Kristi himmelfartsdag,
torsdag 3. mai. De ville flytte markeringen fra en
hverdag til en helligdag. Det ble det naturligvis
bråk av. Etter sterke reaksjoner fra Arbeiderpartiet
måtte Venstre til slutt avlyse sin markering på grunn
av manglende oppslutning. Likevel var det en viss
rivalisering mellom Venstre og sosialdemokratene
rundt 1. mai-feiringen i en årrekke.

1890: 1. mai markeres i Norge for første gang

De første demonstrasjonstogene ble arrangert i Oslo og
Kristiansand i 1890. 3 600 mennesker deltar i 1. mai-tog fra
Youngstorget. Den borgerlige avisen Kristiania Intelligens-
seddel skrev at «Stort mægtigere Tog har neppe draget
gjennom Kristianias Gäder». Arbeidere i Halden feiret dagen
med en større fest, mens det i Skien og Hønefoss var møter.
På Kongsberg holdt Carl Jeppesen foredrag om 8-timers-
dagen for 400 tilhørere lørdag 3. mai, og på Vikersund
dagen etter for 300 arbeidere.

mai som lovfestet fridag, men
45. To år senere vedtok Stor-
dsdag. Dagen har siden dette
v om 1. og 17. mai, til tross for
til normal arbeidsdag.

1968: MI-bevegelsen lager eget tog

Fra og med 1968 og fram
til 90-tallet organiserte
mi-bevegelsen egne tog i
konkurransse med Samorg/
LO-arrangementene en
rekke steder. MI-ernes
Faglig 1. mai front dominerte
i hovedstaden i en årrekke.

1976: Slåsskamp med nynazister

I 1976 var Faglig 1. maifront
på sitt sterkeste og toget
i Oslo fikk rekordstor opp-
slutning. Det brøt ut slåss-
kamp når deltakerne jaget
vekk Norsk Front-leder Erik
Blücher og andre nynazister
fra Norsk Front .

1979: Bombe mot 1. mai-toget

Den 19 år gamle befaleleven og nynazisten
Petter Kristian Kyvik kastet en bombe mot
Faglig 1. maifronts tog i Oslo. En vakt ble
alvorlig skadet. Kyvik ble senere dømt for
bombeangrepet.

voserer

t av at FrP
mp. FrP-for-
politibeskyt-
erløkka i Oslo.

1993: EF-kampen splitter

Fram mot folleavstemninga
om EF-medlemskap høsten
1994 dominerte Nei-sida 1. mai-
togene. 1 600 av til sammen 7
200 deltakere i Oslo gikk i Nei til
EF-seksjonen. Oslo Ap avsto fra
å ha egen partiseksjon.

den slår til!

kastet en bløtkake i ansiktet på Ap-leder
ans tale på Youngstorget. I forveien var
t flertall i LO i Oslo ønsket Ap-lederen
de jeg ikke ventet. Jeg fikk masse krem
lagland til NTB. Toget samlet 7 500.

1991: LO slipper til RV

Kampen mot Høyre-byrådet i Oslo ga rekordstor oppslutning
om 1. mai. LO i Oslo slapp til Rød Valgallianse ved Erling
Folkvord for første gang. Den nye samarbeidslinja skapte stor
uro i Arbeiderpartiet. Men etter dette har en rekke RV- og
Rødt-politikere stått på talerstolen. Toget i Oslo samlet 8 200.

1990: Enhetstog

I 1990 var det slutt på to konkurrerende
tog. Den nye enhetslinja skapte stor
entusiasme i fagbevegelsen.
Enhetstoget i Oslo samlet 9 500.

Tranmæls metode

En mann å lære av: Martin Tranmæl taler på Youngstorget i 1937. Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

Forfatter: Mimir Kristjánsson. Foto: Ihne Pedersen.

ARBEIDERHISTORIE

Brage Aronsen brage@roedt.no

Mimir Kristjánssons nye bok om Martin Tranmæl er ingen biografi, men en bok om politisk strategi og klasseforståelse.

Forfatter og gruppeleder for Rødt i Stavanger bystyre, Mimir Kristjánsson, er aktuell med boka *Tranmæls metode*. Her har han utforsket arbeiderbevegelsens suksessoppskrifter i kampen mot datidas høyrepopulisme – fascismen.

– Noe av poenget med å trekke fram folk som Gerhardsen og Tranmæl er å vise at radikale ideer har ganske sterke tradisjoner i Norge. Jeg kjenner mange som går med Che Guevara på t-skjorta, men vi har jo vår egen tradisjon å være stolt av, og som vi nok har mye mer å lære av, sier Kristjánsson.

Du sier Tranmæl er den viktigste figuren i arbeiderbevegelsen etter 1900, og mye viktigere enn Gerhardsen. Hvorfor det?

– Tranmæl var sentral i kraft av flere posisjoner. Han satt i Arbeiderpartiets sentralstyre hele perioden 1906-1963, han satt i LO-ledelsen og han var redaktør av Arbeiderbladet. Han omtales som Arbeiderpartiets de facto leder mellom 1918 og fram til 1945 da Gerhardsen overtok stafettspinnen.

– Men det er tre avgjørende grunner til at han blir så innflytelsesrik: han leder den revolusjonære fløyen som vinner makta i Arbeiderpartiet i 1918, han leder partiet gjennom 30-tallet da de bestemmer seg for å møte krisa i kapitalismen med et konkret reformprogram, og han oppdrar og skolerer en gruppe unge menn bestående av blant andre Einar Gerhardsen og Haakon Lie. Gerhardsen er på mange måter Tranmæls elev og setter ut i livet mange av de tingene Tranmæl tenkte ut. Uten Tranmæl, ingen Gerhardsen.

Det er 30-tallet du fokuserer på i boka. Og du trekker også en del paralleller mellom denne epoken og vår tid?

– Man skal alltid være forsiktig med å sammenlikne tidsepoker på den måten, kanskje særlig når det kommer til 30-tallet, for det endte jo så forferdelig galt for Europa. Men det er en del likheter.

– Det ene er den økonomiske krisa. Jeg mener at det har vært en vedvarende økonomisk krisa i vår del av verden siden 2008. Og korona-krisa har egentlig bare bekrefta og forsterka teorien om at økonomien er veldig sårbar og i dårlig forfatning. Det var også det sentrale på 30-tallet. Det kom ei krisa som utløste enorm arbeidsløshet. Denne

krisa polariserte folk og drev folk inn i nye radikale politiske bevegelser både til venstre og til høyre.

– Det andre er et ytre høyre på frammarsj over hele verden. Vi ser en ny høyreside på utsiden av de etablerte konservative partiene, som utfordrer dem fra høyre og vinner fram i land etter land. Selv om nazismen er i en særklasse, så finnes det jo forbindelser mellom det nye ytre høyre og det gamle. Anders Lange, som stifta Fremskrittspartiet, var med i Fedrelandslaget. Det østerrikske Frihetspartiet ble grunnlagt av gamle SS-offiserer. Og Donald Trumps slagord minner veldig om «America first», som stammer fra den høyre-radikale America First Committee som holdt på i 30-årene.

– Situasjonen med alvorlig økonomisk krisa, høy arbeidsløshet og et potent ytre høyre er farlig for arbeiderbevegelsen fordi det gjør mange sårbare for politisk forledelse – fascismen, rett og slett. Der høyrepopulistene lykkes, vinner de ofte fram i sosialdemokratenes eller kommunistenes gamle kjernegrupper.

Bokas tittel mer enn antyder at du mener Tranmæl gjorde noe riktig i møte med fascismen på 30-tallet?

– Tranmæl kobla veldig fort framveksten av ytre høyre med krisa og med arbeidsløsheten. Han forstod at hvis de ikke greide å stoppe arbeidsløsheten, så ville de heller ikke klare å stoppe fascismen. Det var først da arbeidsløsheten skjøt fart at Hitler klatret på målingene. Og dette så Tranmæl. Dermed ble Arbeiderpartiet opptatt av å utvikle en effektiv krisepolitikk – å bekjempe arbeidsløsheten og gjeldskrisa i bygdene. De skjønnte at hvis de ikke fikk til dette, ville Quisling og Nasjonal Samling ha en sjanse.

– Dette er et viktig poeng i forhold til i dag. Vi har nok av retorisk fordømmelse av høyrepopulismen. Det kan selv Hillary Clinton eller Jonas Gahr Støre levere over en lav sko. Men det som mangler er en økonomisk politikk som tilbyr sosial rettferdighet for dem som nå ser etter svar hos høyrepopulistene.

– Et annet trekk ved Tranmæl er at han var ekstremt opptatt av klasse i alt han gjorde. Et eksempel er hvordan arbeiderbevegelsen ikke brydde seg nevneverdig når Fedrelandslaget holdt møter på vestkanten av Oslo. Men med en gang de bevegde seg inn på østkanten og i arbeiderbydelene, skulle de kjeppjages. Det var arbeiderbevegelsens domene! De brydde seg egentlig ikke så mye om hva borgerne stemte heller, så lenge arbeiderklassen, småbøndene, de arbeidsløse, «det store arbeidende folk» var mobilisert hos dem.

– Den innsikten er borte i dag. Se bare på

Hillary Clintons katastrofale demonstrasjon av hvordan du *ikke* skal møte en høyrepopulist. Hun fordømmer dem som stemmer på Trump, skjeller dem ut for å være rasister, homofober og mannsjåvinister og stempler dem som «a basket of deplorables». Vi trenger ikke sånne folk, liksom. Vi forkaster dem. Dette viser hvordan Clinton, liberalerne og høyresosialdemokratene driter i arbeiderklassen. Arbeidsfolk er bare en klamp om foten for dem. Folk som støtter Trump kan bare ha det så godt. De ser ingen grunn til å forsøke å overbevise eller vinne tilbake disse velgerne. Deres folk er de liberale, urbane høyt utdanna velgerne i byene.

Men Tranmæl stod for noe helt annet. Han var opptatt av å utvide arbeiderklassen heller enn å innsnevre den?

– Ja, han var særlig opptatt av de arbeidsløse og av jordbrukerne. Og dette er to grupper som ofte skapte splid. Nazistene vant jo fram hos disse gruppene. Og det var ikke alltid så lett for arbeiderne å komme overens med dem. Man krangla om matvarepriser med bøndene eller hvordan man skulle fordele arbeid når det var lite arbeid å få. Men Tranmæl var opptatt av å se klassepsykologisk på det. Han sa at «de arbeidsløse venter på oss, og vi må strekke ut ei hand til dem».

– Dette handler om å bygge en allianse mellom ulike grupper mot kapitalen og mot høyresida. Tilsvarende prøvde jo også nazistene å bygge allianser, de ville forene borgerne og bøndene mot arbeiderbevegelsen. Det pågår hele veien en kamp om «det store arbeidende folk».

– Dette er interessant i vår situasjon. Hvis du ikke har en romslig og inkluderende definisjon av arbeiderklassen, så vil du kunne støte ut viktige grupper, enten det dreier seg om proletariserte akademikeryrker eller trygdede. Jeg tror at målet må være å finne så breide interessefellesskap som mulig og ikke la slike grupper ende som bytter for andre typer bevegelser.

– De store sakene som kan vinne valg for arbeiderklassen og venstresida, må ta utgangspunkt i klasse. Og det er jo i tråd med det Rødt har som strategi med kampen mot forskjells-Norge.

Boka Martin Tranmæls metode er i salg fra 1. mai.

Trenger folk: Bygg- og anleggsbransjen. Foto: Pixabay.

Skuffet over nei til løsninger for byggebransjen

Rødt ville legge til rette for forpliktende avtaler om utleie av fast ansatte bedriftene i mellom. Det sa Stortingsflertallet nei til.

Mens store deler av Norge har stoppet opp og arbeidsledigheten er på rekordhøyt nivå, er det stort behov for arbeidskraft i byggebransjen. Byggfagforeningene i Oslo melder om utvidet bruk av overtid og stor mangel på arbeidskraft innen enkelte fag.

– Noe av årsaken til mangelen på arbeidskraft er at bemanningsbyråene ikke lenger klarer å levere folk. Mange av de utenlandske arbeiderne som jobber i bemanningsforetakene har reist hjem eller sitter fast i karantene som følge av korona-utbruddet, sier Silje Kjosbakken, nestleder i Rødt.

– Denne situasjonen byr på utfordringer, men også muligheter. En løsning der bedriftene inngår avtaler om utleie mellom de ulike firmaene vil kunne sikre at prosjektene går videre, samtidig som incentivet for å ansette flere fast øker. Dermed vil flere kunne få en forutsigbar tilknytning til arbeidslivet.

Rødt foreslo på Stortinget at «regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet legger til rette for og ta aktivt i bruk forpliktende avtaler om

2. nestleder i Rødt: Silje Josten Kjosbakken. Foto: Ihne Pedersen.

lån av arbeidskraft mellom bedriftene, tilsvarende ordningen med arbeidsleie mellom entreprenører i Oslo, og ordninger som gjør at permitterte kan bidra i andre sektorer med arbeidskraftmangel».

– Dette er i tråd med det byggfagforeningene har bedt om. Når Stortingsflertallet ikke vil være med på slike ordninger, er det et håndslag til bemanningsbransjen. Det framstår ganske ubegripelig at en ikke vil legge til rette for å få noen av de 400 000 arbeidsledige inn i fast jobb framfor å importere arbeidskraft gjennom løsarbeiderkontrakter, sier Kjosbakken

Brage Aronsen
brage@roedt.no

Krever midler til arbeid mot vold i nære relasjoner

– Mange voldsutsatte tilbringer mer mer tid med voldsutøver på grunn av korona-tiltak. Nå er det på tide med livreddende krisehjelp mot vold i nære relasjoner, sier Seher Aydar, vara til Stortinget.

– Tida er inne for en forsterket innsats mot vold i nære relasjoner. Mange må tilbringe flere timer enn vanlig med voldsutøver, og risikoen begrenser seg ikke til de familiene der det var vold før korona-krisa. I tillegg er kvinner blant de som er hardest ramma av permitteringer. Dårlig økonomi gjør det vanskeligere å bryte ut av voldelige forhold, sier vara til Stortinget, Seher Aydar.

– Det må bli lettere å varsle om vold, og det må sikres tilstrekkelig hjelp til alle som trenger det. De som lever med vold har færre muligheter til å ta kontakt med hjelpeapparatet nå fordi de sjeldnere er utenfor hjemmet.

– Når hjemmet er utrygt må samfunnet sørge for å gi tryggere botilbud og tilstrekkelig midler til hjelpeapparat, som krisesentrene. Det kan være

Vara til Stortinget: Seher Aydar. Foto: Ihne Pedersen.

helt avgjørende for de som må tilbringe hele døgnet med voldsutøver. Det kan faktisk redde liv.

– Frankrike, Australia og Sverige har allerede satt av ekstra midler til arbeid mot vold i nære relasjoner. FNs generalsekretær har oppfordra landene til å inkludere beskyttelse av kvinner som del av deres tiltak mot korona-pandemien. Norge må følge etter. Hvis regjeringa velger å se bort er det et stort svik mot voldsutsatte, sier Aydar.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

Rødt-leder: Bjørnar Moxnes. Foto: André Løyning.

Korona aktualiserer kutt i politikerlønningene

Over hele verden er økonomien under hardt press på grunn av korona-krisa. New Zealands statsminister kutter lønna si med 20 prosent i et halvt år framover, og i Lyngdal har varaordføreren bedt om å få halvert lønna. Det er riktige signaler å sende nå, mener Rødt-leder Bjørnar Moxnes.

– Nå er det mange som blir permittert, mister jobben, som må gå på dagpenger og som går kraftig ned i inntekt. Da burde også politikerne, som har altfor høy lønn i utgangspunktet, være med å stramme inn på livreima si, sier Moxnes.

Rødt vil generelt ha et lavere lønnsnivå for politikere, og har flere ganger foreslått å kutte i politikerlønningene både i kommunestyrene landet rundt og på Stortinget. Det har det vært vanskelig å få støtte til fra de andre partiene.

– Det er særlig viktig i krisa vi nå står i at ikke politikerne nyter skyhøye lønninger og gullkantede ordninger mens folk flest sliter, sier Moxnes.

Brage Aronsen brage@roedt.no

Vokser: LO opplever sterk vekst. Foto: Brage Aronsen.

Stor medlemsvekst i LO

I løpet av mars måned har LO fått nesten 11 000 nye medlemmer. Den sterke veksten skyldes uro som følge av korona-viruset. I forhold til samme måned i fjor er det en økning av nye medlemmer på hele 39 prosent.

– Det som er ekstra oppløftende er at vi ikke opplevde noe tilsvarende verken under finanskrisen i 2008 eller under oljeprisfallet i 2014. Det viser at folk søker trygghet når det blir urolige tider. At veldig mange søker den tryggheten hos LO er veldig hyggelig, sier LO-sekretær Terje O. Olsson til FriFagbevegelse.

Han viser til at LO har satt et fotavtrykk på tiltakene rundt korona-krisen, spesielt i forhold til arbeidslivet og permitteringsordningen.

– Det har vi også vært veldig flinke til å formidle ut. Det har betydning når LO-lederen kan stå ved siden av statsråder og både diskutere og kommentere krisetiltakene slik Hans-Christian Gabrielsen har gjort, sier han.

Brage Aronsen brage@roedt.no

– Haster å evakuere Moria

Skriker om hjelp: Forholdene i Moria-leiren i Hellas er fortvilende. Foto: Fotomovimiento/CC.

Aktivist: Fam Irvoll. Foto: Andre de Young.

Aktivist: Sofia Rana. Foto: Eivind Volder Rutle.

Generalsekretær i Norsk Folkehjelp: Henriette Westhrin. Foto: Erik M. Sundt.

SOLIDARITET

Åsne Hagen asne.hagen@gmail.com

– Dere er folkevalgte, lytt til folket, sier Fam Irvoll med adresse til regjering og storting.

Designeren og illustratøren har engasjert seg sterkt for å evakuere barn fra den overfylte og helsefarlige Moria-leiren. Stadig flere stiller seg bak kravet om at Norge skal bidra til å få folk ut derfra:

– Jeg har vært i mange demonstrasjoner opp gjennom, men jeg har aldri vært borti en sak der så mange forskjellige mennesker med forskjellig politisk bakgrunn står sammen. Det er helt rått, jeg tror at for folk flest handler dette om medmenneskelighet og verdier. Vi skal hjelpe når noen har det så ille, sier Irvoll.

– Tror folk reagerer fryktelig på at det lever mange barn alene i en «safe zone» som selvfølgelig ikke er safe i det hele tatt, bak piggrådgjerder. Der barn ikke lenger ønsker å leve. Og der de voksne fra diverse organisasjoner drar hjem for kvelden da det ikke er lov for dem å oppholde seg der om natten, og barna har helt *Fluenes herre*-stemning alene.

Handling, ikke tomprat

Kravet om å få barna ut fra Moria har runget fra en digital demonstrasjon med over 100 000 deltakere, underskriftskampanjer, bilder og opprop fra 19 tidligere statsråder. Så langt har regjeringspartiene vært avvisende til evakuering.

– Det føles ikke ok å vente på en regjering som pjatter i vei om langsiktige planer og ikke gjør noe med det. Folk har behov for action nå med en gang, og derfor engasjerer dette så veldig. Vi er lei av å vente. Det samme er blitt sagt siden 2015. Det er nok nå, og nå sier hele Norge ifra. Til halvdeve ører, selvfølgelig. Men vi gir oss ikke, disse barna skal ut av Moria og Norge skal ta sin del av de flyktningene, sier Irvoll.

Sofia Rana leder Antirasistisk og minoritetspolitisk utvalg i Rødt. Også hun mener at Norge må på banen snarest:

– Det haster mest å få ut barn, men det er også viktig å hente mennesker i risikozonen for å bli smittet av korona.

Selv om Moria naturlig nok er i søkelyset, presiserer Rana at innsatsen ikke må stoppe der.

– Det bør hentes barn fra andre leire også, hvor det er like kummerlige forhold for svært sårbare barn. Når det er sagt: Moria var et høl lunge før korona kom inn i bildet, og vi er mange som har forsøkt å rette oppmerksomhet mot dette lunge. Så når Monica Mæland sier at vi ikke kan gjøre

noe under denne spesielle situasjonen, så er det selvfølgelig bare tomprat. Det var ikke regjeringens intensjon å gjøre noe før korona-situasjonen brøt ut heller.

Rana advarer mot å vente på felleseuropeiske løsninger, som norske myndigheter har etterlyst.

– Nok en gang er det tomprat, for de vet at alle europeiske land aldri kommer til å bli enige når man har Polen og Ungarn med i regninga. Så da kan Norge like gjerne være en av de solidariske.

Kraftfull mobilisering

Fam Irvolls engasjement for Moria skjøt for alvor fart tidlig i 2020. Etter massiv respons på en Facebook-post opprettet hun gruppa «Hjelp oss å hjelpe flyktningene i Moria» som plattform for videre arbeid.

– Sammen med Nosizwe Baqwa, Janne Heltberg, Thale Øyhovden og Trude Thorgersen har vi nå stiftet en forening som heter Mødre uten grenser, forteller Irvoll.

Gjennom donasjoner skal foreningen hjelpe barn på flukt, barn i flyktningleire og organisasjoner som fokuserer på barna som er der. En spleis i regi av foreningen har allerede fått inn 184 000 kr.

– Det har vært en helt vanvittig reise, folk har vært enestående!

– Etter hvert kom vi i kontakt med Katrin Glatz Brubakk, som planla en demonstrasjon der målet var å samle inn 7500 par med sko. På forrige demonstrasjon for evakuering av barna var det et sørgelig oppmøte, så nå ville vi hjelpe til å mobilisere slik at det skulle komme tusenvis. Det var da SoMe-ideen kom opp. Kristoffer Joner hadde allerede postet et bilde av seg selv med en plakat flere måneder før. Vi bestemte oss for at det ville være en effektiv, men også enkel måte å få folk med. Så var det bare å kontakte alle vi kjente og ikke kjente, sier Irvoll.

– Folk har et brennende engasjement for denne saken, og det er godt å se.

Vil bruke ledig kapasitet

Norsk Folkehjelp foreslår å ta ankomstsenteret på Råde i bruk for å evakuere Moria:

– Ankomstsenteret er bygget for å kunne sette folk i karantene, og rommer 1000 personer, noen færre nå med strenge smittevernregler. Norge kan på kort sikt ta i bruk hotell, folkehøyskoler etc som på grunn av korona-tiltaka ikke er i bruk, sier generalsekretær Henriette Westhrin.

– Korona-situasjonen forsterker skillelinjer som allerede eksisterer. Dette gjør at de som er dårligst stilt, får det verre. Vi må umiddelbart starte med de som trenger det mest, slik som enslige mindreårige asylsøkere og barnefamilier.

Westhrin ser ikke noen motsetning mellom dette

og å ta imot kvoteflyktninger.

– Det er ekstra god grunn til å ta i mot fra Moria, vi må klare begge deler. Mange av landene vi tar imot kvoteflyktninger fra ligger bak Europa i kampen mot viruset. Det er derfor usikkert når arbeidet kan tas opp igjen. Vi vil ikke klare å ta imot de 3000 kvoteflyktningene vi har forpliktet oss til, fordi dette forutsetter en omstendelig prosess som ikke er mulig nå grunna korona-krisa. Derfor er det nødvendig å relokalisere fra Moria nå.

Norge er medansvarlig

Sofia Rana fra Rødt ser det å hente ut mennesker fra Moria som et tillegg til kvoteflyktningordningen.

– Det er noe vi må gjøre fordi krisa er enorm, leiren er overfylt, vi har plass og kapasitet, og korona kjenner ingen grenser.

– Norge kan sende team og samarbeide med andre land. Vi kan opprette et feltsykehus som kan bistå med å avgjøre hvem som er i faresonen for smitte. Mange fly står på bakken. SAS har for eksempel hentet norske borgere. Det er ingen grunn til at dette ikke skal la seg gjøre med flyktningbarn. Hoteller står tomme, asylmottak står tomme, vi kan ta i bruk den kompetansen Norge tilegnet seg under den såkalte flyktningebølgen i 2015.

Hun etterlyser at Norge tar større ansvar for flyktninger innenfor de europeiske yttergrensene.

– Hensikten var aldri at Hellas aleine skulle ta ansvar for alle asylsøkere som kommer til Europa. Leirene er konsekvensen av den sjukt mislykka asylpolitikken i EU og den like mislykka avtalen med Tyrkia. Det er en avtale Norge støtter, og vi bidrar økonomisk til grensekontroll og asylsaksbehandling i Hellas. Moria-leiren er opprettet dels med norske EØS-midler. Norge har et medansvar, påpeker Rana.

Får kritikk: Israel fortsetter ødeleggelsen av palestinsk infrastruktur. Foto: Annabelle Shelmer/CC.

– Israel undergraver kampen mot korona

Midt under korona-krisa river Israel palestinske sanitetsanlegg. Det vekker sterke reaksjoner.

Flyktningehjelpen mener at israelske myndigheter undergraver kampen mot koronaviruset og påpeker også at landet bryter folkeretten ved ikke å ta ansvar for å beskytte innbyggerne i de okkuperte områdene mot viruset.

– Dette er ikke tiden for å undergrave den globale innsatsen for å hindre spredningen av koronaviruset, sier Flyktninghjelpens generalsekretær Jan Egeland til NTB.

Siden Israel registrerte sitt første koronatilfelle 21. februar har FN rapportert at israelske myndigheter har revet 69 palestinske bygningsstrukturer, deriblant sju vann-, sanitets- og hygieneanlegg. En tredel av de ødelagte eller beslaglagte strukturene er gitt som bistand fra andre land. 63 mennesker er tvangsflyttet og 417 personer er berørt av ødeleggelsene.

– Hvis palestinerne rammes ekstra hardt av korona-utbruddet er det også et resultat av den

Rødt-leder: Bjørnar Moxnes. Foto: Brage Aronsen.

israelske okkupasjonsmaktas umenneskelige politikk. Og av at Vesten ikke evner å reagere mot Israel, sier Rødt-leder Bjørnar Moxnes.

I slutten av mars oppfordret Rødt regjeringa til å gi Israel klar beskjed om å fjerne alle restriksjoner som rammer Gazas helsevesen og hindrer innførsel av medisinsk materiell.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

– Bernie har lykket med å sette agendaen

Bernie Sanders har gitt opp forsøket på å bli Demokratenes presidentkandidat. Men han har likevel forandret amerikansk politikk for alltid, mener Reidar Strisland.

Strisland er organisasjonssekretær i Rødt og forfatter av boka Bernie Sanders og det nye USA, og har deltatt som frivillig i Sanders' valgkampanje.

– Demokratenes elite har vist at de frykter Sanders mer enn de frykter Trump. Da Sanders var i ledelsen trakk Obama i trådene for at partielitene og de andre kandidatene skulle samle seg rundt tidligere visepresident Joe Biden.

– Korona-utbruddet var egentlig et solid argument for Sanders politikk, som offentlig finansiert helsevesen. Men USA er et oligarki styrt av en politisk og økonomisk elite og selskapsstyrte medier som er flinke til å ha et kritisk blikk på ytre høyre og på den radikale venstresida, men lar elitene slippe billig unna. De spør aldri hvorfor dagens helsesystem er dyrt for amerikanere flest, bare hvordan staten skal betale for helsevesenet om det blir offentlig finansiert.

– Sanders har likevel forandra USA for all

USA-ekspert: Reidar Strisland. Foto: Ihne Pedersen.

framtid. For det første har man for første gang på lenge en stor sosialistisk organisasjon på nasjonalt plan, Democratic Socialists of America. For det andre støtter et flertall av amerikanerne Sanders' politikk. De vil ha helsereform og ny klimapolitikk for å nevne noe. Amerikanerne har endelig fått høre en toppolitiker snakke om mulighetene som finnes, og de likte det de hørte.

Brage Aronsen
brage@roedt.no

Forsvaret: Kan rammes ved redusert økonomisk vekst. Foto: Eriks Kukutis/CC.

Advarer mot svekket forsvarsevne

Svekket kronekurs og redusert økonomisk vekst undergraver det norske forsvarets langtidsplaner, selv om NATOs to-prosentsmål skulle opprettholdes. Det skriver ABC Nyheter.

I 2019 lå Norge hele 10 milliarder under NATOs mål om at to prosent av brutto nasjonalprodukt skal brukes på Forsvaret. Et notat fra Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) fra slutten av mars i år tar ikke konkret høyde for pandemiens sjokkeffekt på norsk økonomi, men forskerne antyder likevel at resultatet kan bli en svekket forsvarsevne.

FFI-forskerne mener resultatet av at to-prosentsmålet følges kan bli «et suboptimalt forsvar». De ber derfor om mer forskning på en rekke områder, blant annet hvordan prioriteringen mellom prosentmålet og NATOs styrkemål samspiller.

Ifølge ABC Nyheter advarer de også mot en situasjon som kan utløse en systematisk risiko for den norske forsvarssektoren hvis svak økonomisk vekst forekommer samtidig som kronekursen svekkes. Statens forsvarsinnkjøp skjer i utenlandsk valuta, og staten som selvassurandør ikke kan forsikre seg mot denne risikoen.

Brage Aronsen brage@roedt.no

Kniper igjen: Donald Trump stopper alle utbetalinger til Verdens helseorganisasjon. Foto: Gage Skidmore/CC.

USA trekker støtten til WHO

I midten av april annonserte USAs president Donald Trump at de vil fryse alle utbetalingene til Verdens helseorganisasjon (WHO). Årsaken er at Trump mener at organisasjonen har feilet i kampen mot koronaviruset.

– Det er beklagelig at USAs president har besluttet å holde igjen penger. Med støtte fra WHO's land vil vi fortsette jobben med å forbedre helsen til mange av de fattigste og mest sårbare, uttalte WHO-sjef Tedros Adhanom Ghebreyesus på en pressekonferanse gjengitt av NRK.

– Dette er en tid for å stå sammen mot en farlig og felles fiende.

Norges tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland, som var generaldirektør i Verdens helseorganisasjon mellom 1998 og 2003, er sterkt kritisk til amerikanernes beslutning.

– Det siste vi nå trenger, er å angripe WHO. Dette betyr at man svekker vår helt sentrale felles globale institusjon, sier Brundtland i en uttalelse til NTB.

Også den amerikanske legeföreningen har bedt presidenten om å revurdere beslutningen.

Brage Aronsen brage@roedt.no

1. mai på Karl Johan

Av Rudolf Nilsen

Det var her vi engang gikk
som den første lille klikk,
spyttet etter, geipet av og spottet.
Tenk å optre som en tolk
for det gråe smalgangsfolk,
her på selve veien op til slottet!
Og den røde klut vi svang,
og den stygge råde sang -
fy, så frekt og gyselig og fjottet!

Men vi gikk, vi gikk nå lel,
for vi visste alt så vel:
denne gaten har jo alltid med sin tunge
villet kverke alle dem
som har pekt på veien frem,
alt det nye, alt det gryende og unge.
Og vi tviholdt på vår sak
for vi visste godt at bak
skulde engang store massers fotslag runge.

Og vår tro var smittsom, den!
Vi kom stadig fler igjen.
Det var mer enn dagens sut
som bandt oss sammen.
Grå, det var vi visstnok, ja,
men det grå kan være bra
når der luer røde drømmer
under hammen!

Arbeiderdikter: Rudolf Nilsen.
Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

ANNONSE:

Få med deg siste nummer av Gnist!

Grunnriss til kritikk av *Luksusfellen* //
«Bitch, har du hørt det her?» – Om spons,
ærlighet og *Ex on the Beach* // Fotball: Mer enn
underholdning // På tide å la Harry dø?

Abonner på Gnist
100 kr for et år

Send mail til
gnist@marxisme.no
for bestilling.

Eller kjøp nummeret
på www.marxisme.no

ANNONSE:

Ny studiebok:

FORSTÅ FOR Å FORANDRE

KUN
75,-

FORSTÅ
for å
FORANDRE

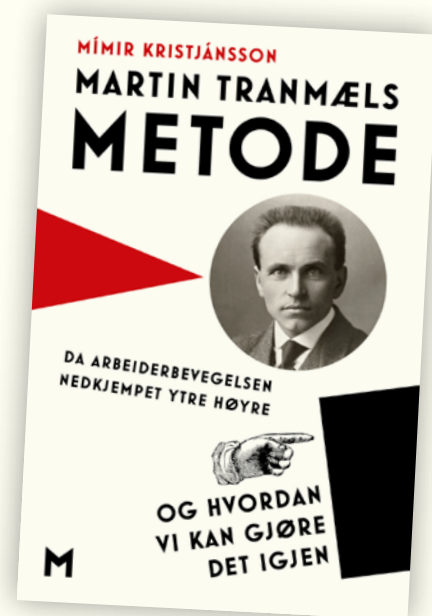
Bestill på:
marxisme.no

ANNONSE:

Mímir Kristjánsson:

MARTIN TRANMÆLS METODE

Da arbeiderbevegelsen
nedkjempet ytre høyre – og
hvordan vi kan gjøre det igjen.

I salg fra 1. mai. Pris: 332,-

Bestill boka på manifest.no

Bli medlem i Rødt!

Send sms med «Rødt [navn] [din e-post] [din adresse]» til 2090
eller se roedt.no/innmelding

fb.me/roedt

@raudt

@stemroedt

Følg oss i sosiale medier for å oppdage mer om Rødt, få svar på
det du lurer på og dele med vennene dine.

Rødt